

Public Policy Brief

No. 138, 2014

Μετά τη λιτότητα—Οι επιπτώσεις της πρότασης της εγγυημένης απασχόλησης για την Ελλάδα

Των Rania Antonopoulos, Sophia Adam, Kijong Kim, Thomas Masterson και Dimitri B. Papadimitriou

Εισαγωγή

Για την ενεργοποίηση-κινητοποίηση του σοβαρά υποαπασχολούμενου εργατικού δυναμικού στην Ελλάδα και την αντιμετώπιση των κοινωνικών και οικονομικών κινδύνων που πηγάζουν μέσα από τη επίμονη ανεργία, προτείνουμε την άμεση εφαρμογή ενός προγράμματος άμεσης δημιουργίας θέσεων κοινωφελούς, δηλαδή ένα ελληνικό «New Deal». Η υλοποίηση ενός προγράμματος εγγυημένης απασχόλησης θα προσφέρει εργασία στους ανέργους, με τον κατώτατο μισθό, για έργα παροχής δημόσιων αγαθών και υπηρεσιών. Η πολιτική αυτή θα έχει σημαντικές θετικές επιπτώσεις στην οικονομία από την άποψη της παραγωγής και της απασχόλησης. Επίσης, αν ληφθεί υπόψη ότι

Παρατηρητήριο Οικονομικών και Κοινωνικών Εξελίξεων, Ινστιτούτο Εργασίας, ΓΣΕΕ

Ευχαριστούμε θερμά τους Γιώργο Αργείτη και Βασίλη Παπαδόγαμβρο για το ενδιαφέρον και την βοήθεια που μας προσέφεραν. Η παρούσα έρευνα εν μέρει χρηματοδοτήθηκε από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού» 2007–13. Copyright © 2014 Levy Economics Institute of Bard College

από τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας θα δημιουργηθούν νέα φορολογικά έσοδα, που θα μειώσουν σημαντικά το καθαρό κόστος της υλοποίησης του προγράμματος εγγυημένης απασχόλησης, η πρόταση αποτελεί ένα συγκριτικά ήπιο μέτρο δημοσιονομικής τόνωσης. Με ένα καθαρό κόστος της τάξης του 1% περίπου ή του 1,2% του ΑΕΠ (ανάλογα με το επίπεδο του προσφερόμενου μισθού), ένα πρόγραμμα εγγυημένης απασχόλησης μέσης εμβέλειας που θα περιλαμβάνει την άμεση δημιουργία 300.000 θέσεων εργασίας έχει τη δυνατότητα να μειώσει τον πληθυσμό των ανέργων κατά το ένα τρίτο ή και περισσότερο, από τη στιγμή που λαμβάνονται υπόψη τα έμμεσα αποτελέσματα της απασχόλησης. Και η έρευνά μας δείχνει ότι η πρόταση θα πετύχει όλα αυτά ενώ θα μειώσει την αναλογία του δημόσιου χρέους ως ποσοστό του ΑΕΠ, αφήνοντας έτσι ελάχιστα περιθώρια για δικαιολογίες.

Στο παρόν κείμενο πολιτικής τεκμηριώνουμε τα αποτελέσματα της έρευνας που πραγματοποιήσαμε σε συνεργασία με το Παρατηρητήριο Οικονομικών και Κοινωνικών Εξελίξεων του Ινστιτούτου Εργασίας της ΓΣΕΕ κατά τη διάρκεια του 2013. **[1]** Εξηγούμε γιατί είναι αναγκαία η προσέγγιση της εγγυημένης απασχόλησης και σε ποια κλίμακα, διαδίδουμε τα αποτελέσματα των προσομοιώσεών μας από τις επιπτώσεις της εφαρμογής του προγράμματος σε διάφορα επίπεδα, και αναφέρουμε πόσες θέσεις εργασίας θα δημιουργηθούν ως αποτέλεσμα των άμεσων και έμμεσων επιπτώσεων της πολιτικής αυτής, καθώς και το συνολικό και καθαρό κόστος του προγράμματος όταν ληφθούν υπόψη τα έσοδα από την αύξηση της απασχόλησης και της οικονομικής δραστηριότητας.

Πριν προχωρήσουμε περαιτέρω, θα θέλαμε να προσθέσουμε μια προειδοποίηση. Οι υποθέσεις και τα βασικά στοιχεία της πρότασης που περιγράφονται παρακάτω δεν πρέπει να ερμηνευθούν ως ένα πρότυπο σχεδιασμού για ένα πρόγραμμα εγγυημένης απασχόλησης. Αντίθετα, τα σενάρια που παρουσιάζονται είναι απόλυτα εστιασμένα στην παροχή ποσοτικών εκτιμήσεων προκειμένου να εξακριβώσουν ποια θα ήταν τα μακροοικονομικά αποτελέσματα και τα αποτελέσματα στην απασχόληση αν είχε εφαρμοστεί ένα πρόγραμμα εγγυημένης απασχόλησης σε μεγάλη κλίμακα το 2012.

Οι συγκεκριμένες υποθέσεις αναφοράς για ένα πρόγραμμα εγγυημένης απασχόλησης υιοθετήθηκαν για τους σκοπούς της παρούσας ανάλυσης, αλλά το μοντέλο αναπτύχθηκε για να διευκολύνει μια ποικιλία σεναρίων με την τροποποίηση βασικών μεταβλητών (π.χ., τη διάρκεια της απασχόλησης, την κατανομή του κόστους σε μισθούς, τις εισροές, τη διαχείριση, το είδος των έργων που αναλήφθηκαν και ούτω καθεξής). Οι ιδιαιτερότητες του σχεδιασμού και η υλοποίηση ενός προγράμματος εγγυημένης απασχόλησης θα πρέπει να αποφασιστούν μέσω μιας ανοιχτής και δημοκρατικής διαδικασίας, που θα περιλαμβάνει τους κοινωνικούς εταίρους, την ακαδημαϊκή κοινότητα και, πάνω απ' όλα, τους ίδιους τους ανέργους.

Μια ιστορική κρίση απασχόλησης

Η Ελλάδα αποκλείστηκε από τις χρηματοπιστωτικές αγορές το 2010 και, προκειμένου να αποφύγει την πτώχευση, η κυβέρνησή της επεδίωξε να στηρίξει το δημόσιο χρέος της χώρας μέσω μιας δανειακής συμφωνίας στην οποία τα συμβαλλόμενα μέρη ήταν η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο—γνωστά και ως τρόικα. Για να τεθούν υπό έλεγχο η αναλογία του χρέους και του ελλείμματος ως προς το ΑΕΠ, έτσι ώστε η Ελλάδα να ανακτήσει την πρόσβαση στις χρηματοπιστωτικές αγορές, η τρόικα επέβαλε λιτότητα, αυξήσεις στους φόρους και εσωτερική υποτίμηση. Αυτή η πολιτική συνταγή ήταν καταστροφική για την ελληνική οικονομία, με αποτέλεσμα να προκαλέσει, μεταξύ άλλων, μαζική ανεργία που έχει ξεπεράσει σε βάθος και σε διάρκεια ακόμη και τα επίπεδα που επικρατούσαν στις Ηνωμένες Πολιτείες κατά τη διάρκεια της Μεγάλης Ύφεσης, 1929–34.

Παράλληλα με τη μείωση της παραγωγής κατά 25%, πράγμα πρωτοφανές στην πρόσφατη ιστορία των δυτικών οικονομιών, η ανεργία στην Ελλάδα έχει αυξηθεί με καταγιστικό ρυθμό από την έναρξη της κρίσης. Το ποσοστό ανεργίας αυξήθηκε από 7,7% το 2008 σε πάνω από 27,8% τον Οκτώβριο του 2013, με περισσότερα από τα τρία τέταρτα της απώλειας των θέσεων εργασίας να λαμβάνει χώρα το διάστημα στο οποίο η ελληνική πολιτική ήταν υπό τον έλεγχο της τρόικας (2010–13).

Ωστόσο, στην πραγματικότητα τα ποσοστά της ανεργίας δεν υπογραμμίζουν επαρκώς πόσο σοβαρό είναι το πρόβλημα. Το ποσοστό της αθέλητης ή ακούσιας ανεργίας στην Ελλάδα είναι το υψηλότερο μεταξύ των Ευρωπαϊκών χωρών, κυρίως για οικονομικούς λόγους: το 63% των υποαπασχολούμενων δηλώνει ότι επιθυμεί εργασία πλήρους απασχόλησης. Οι αντίστοιχοι μέσοι όροι για την ευρωζώνη και την ΕΕ των 27 κρατών μελών είναι 26% και 28%, αντίστοιχα.

Ακόμη πιο ανησυχητικό είναι το γεγονός ότι η συντριπτική πλειοψηφία των ελλήνων ανέργων είναι μακροπρόθεσμα άνεργοι: το 71% από τους 1.370.000 ανέργους (σε μια χώρα περίπου 10 εκατομμυρίων ανθρώπων) έχει μείνει εκτός αγοράς εργασίας για περισσότερο από ένα χρόνο, τουλάχιστον μέχρι και το τρίτο τρίμηνο του 2013. Στην πραγματικότητα, κατά τη διάρκεια του 2013, κατά μέσο όρο 224.000 άτομα, σχεδόν το 17% του συνόλου των ανέργων, είχαν μείνει εκτός αγοράς εργασίας για περισσότερο από τέσσερα χρόνια. Όπως γνωρίζουμε, η μακροχρόνια ανεργία, η οποία επιδεινώνεται στην Ελλάδα κατά τα τελευταία πέντε χρόνια, τελικά γίνεται διαρθρωτική, καθώς η αναγκαστική αδράνεια οδηγεί σε απώλεια δεξιοτήτων και στη συνολική υποβάθμιση του ανθρώπινου κεφαλαίου. [2]

Τέλος, τα άτομα που είναι αρκετά τυχερά να βρουν μια θέση εργασίας είναι ενταγμένα σε μια αγορά εργασίας όπου συντελούνται ανησυχητικές αλλαγές. Το ποσοστό των εργοδοτών και των μη αμειβόμενων μελών της οικογένειας έχει συρρικνωθεί τα τελευταία τρία χρόνια σε συνδυασμό με την αναλογία των μισθωτών εργαζομένων. Όλη η διαφορά απορροφήθηκε από την κατηγορία των «αυτοαπασχολούμενων χωρίς προσωπικό», αλλιώς γνωστή ως εργαζόμενοι για ίδιο λογαριασμό. [3] Το μερίδιο των

εργαζομένων σε μια συνεχώς συρρικνωμένη αγορά απασχόλησης αυξήθηκε από 21% το 2008 σε 26% το 2013. Ο εργαζόμενος για ίδιο λογαριασμό προσδιορίζονται από τη Διεθνή Οργάνωση Εργασίας (ΔΟΕ) ως το πιο ευάλωτο κομμάτι των εργαζομένων (μαζί με τα μη αμειβόμενα μέλη της οικογένειας), επειδή δεν έχουν πρόσβαση στις παροχές και την κοινωνική ασφάλιση ή σε παροχές υγείας, και η απασχόληση για ίδιο λογαριασμό πάσχει από αβεβαιότητα και έλλειψη προβλεψιμότητας όσον αφορά τις ώρες εργασίας και τις απολαβές. Αν και οι υψηλόμισθοι επαγγελματίες περιλαμβάνονται στην κατηγορία αυτή, κατά τη διάρκεια της κρίσης η διόγκωση της απασχόλησης για ίδιο λογαριασμό συνδέεται συνήθως με την ανεπιστημότητα και επισφαλείς μορφές υπεργολαβίας. Η απασχόληση για ίδιο λογαριασμό είναι καλύτερα κατανοητή ως μια στρατηγική αντιμετώπισης καταστάσεων και ως μια μορφή δυσχερούς απασχόλησης αντί ως μια μορφή αυξημένης επιχειρηματικής δραστηριότητας. Εάν αυτή η τάση συνεχιστεί, μπορεί να είμαστε μάρτυρες της αρχής μιας ασυνήθιστης [4] μεταβολής διαρθρωτικού χαρακτήρα, με περισσότερα άτομα σε ηλικία εργασίας να αναγκάζονται να επιλέξουν ανάμεσα στην μακροχρόνια ανεργία ή σε μια δυσχερή κατάσταση απασχόλησης για ίδιο λογαριασμό.

Γιατί η Ελλάδα χρειάζεται ένα πρόγραμμα εγγυημένης απασχόλησης

Η ισχύουσα πολιτική συνεχίζει να επιδεινώνει την ήδη δύσκολη κατάσταση. Η λιτότητα και η «εσωτερική υποτίμηση» δεν έχουν οδηγήσει στα αποτελέσματα της ανάπτυξης και της απασχόλησης που υποσχέθηκαν τρεις διαδοχικές κυβερνήσεις που εφαρμόζουν αυτές τις πολιτικές από την έναρξη της κρίσης. Αντίθετα, αυτές οι πολιτικές έχουν προκαλέσει μια τεράστια οικονομική και κοινωνική καταστροφή στην Ελλάδα.

Για τη μείωση των ελλειμμάτων, οι δαπάνες της Γενικής Κυβέρνησης μειώθηκαν κατά 20%, συμπεριλαμβανομένων των κονδυλίων για την υγεία, την εκπαίδευση, τις κοινωνικές μεταβιβάσεις και τις συντάξεις γήρατος, με ζοφερές συνέπειες για την εγχώρια ζήτηση και το βιοτικό επίπεδο του γενικού πληθυσμού. Από την πλευρά των εσόδων, οι μεγάλες αυξήσεις των φόρων επί των ακινήτων, η ειδική εισφορά αλληλεγγύης που επιβλήθηκε στα εισοδήματα και η αύξηση του ΦΠΑ (ακόμη και σε βασικά προϊόντα διατροφής), συμπεριλαμβανομένου του ακόμη υψηλότερου ειδικού φόρου κατανάλωσης στο πετρέλαιο θέρμανσης, μείωσαν το διαθέσιμο εισόδημα κατά περίπου 19%, συμβάλλοντας στην απότομη πτώση της εγχώριας ζήτησης, της παραγωγής και, όπως ήταν αναμενόμενο, των φορολογικών εσόδων.

Ενώ η βίαιη διαδικασία της εσωτερικής υποτίμησης μείωσε το μισθολογικό κόστος της παραγωγής κατά περισσότερο από 25% (σχεδόν διπλάσιο από εκείνο το επίπεδο μείωσης που προέβλεπε η τρόικα), οι καθαρές εξαγωγές δεν παρουσίασαν καμία ιδιαίτερη βελτίωση. Η όποια βελτίωση προήλθε από τη μείωση των εισαγωγών που προκάλεσε η ύφεση και όχι από την αύξηση των εξαγωγών. Οι εξαγωγές των διυλισμένων πετρελαϊκών προϊόντων, οι οποίες αυξήθηκαν, αποτελούν τη μόνη εξαίρεση σε μια κατά τα άλλα καταθλιπτική απόδοση των εξαγωγών, αλλά αυτό οφείλεται στις υψηλές διεθνείς τιμές των βασικών εμπορευμάτων και όχι στους χαμηλούς μισθούς που

επικρατούν στην εγχώρια οικονομία (Papadimitriou et al. 2014a). **[5]** Τα δήθεν κέρδη που προέκυψαν για την Ελλάδα από την αύξηση της ανταγωνιστικότητας εμπορεύσιμων αγαθών έχουν αντισταθμιστεί από νομοθετημένες μειώσεις στον μηνιαίο κατώτατο μισθό στον ιδιωτικό τομέα, από 751 ευρώ σε 586 ευρώ για τα άτομα ηλικίας 25 ετών και άνω (μείωση της τάξης του 22%) και σε 511 ευρώ για τα άτομα ηλικίας 15–24 ετών (μείωση της τάξης του 32%), και από περικοπές στους μισθούς των δημοσίων υπαλλήλων άνω του 20%. Συνολικά, το αποτέλεσμα ήταν μια δραματική πτώση της τάξης του 21% στην καταναλωτική δαπάνη των νοικοκυριών.

Πρέπει να τονίσουμε, ωστόσο, ότι δεν αρκεί ένα οριστικό τέλος στη λιτότητα για έξοδο από την κρίση. Ακόμη και αν θα καταφέρει με κάποιο τρόπο η Ελλάδα να επιστρέψει στα επίπεδα οικονομικής ανάπτυξης που απολάμβανε πριν από την κρίση (κατά μέσο όρο περίπου στο 4% ανά έτος), πράγμα που δεν είναι καθόλου πιθανό να συμβεί στο εγγύς μέλλον, θα χρειαστούν περισσότερα από 14 χρόνια για να φτάσει στα προ κρίσης επίπεδα απασχόλησης, δεδομένης της τάσης ανάκαμψης στην αγορά εργασίας να υστερεί της ανάκαμψης του ΑΕΠ. **[6]**

Αν αυτό είναι το σενάριο καλύτερης περίπτωσης για την Ελλάδα στην εποχή μετά τη λιτότητα, χρειάζονται επειγόντως περαιτέρω δράσεις πολιτικής. Ο ανθρώπινος πόνος που συνοδεύει την παρατεταμένη και βαθιά ανεργία είναι ήδη εμφανής. Η αύξηση της φτώχειας και της επισιτιστικής ανασφάλειας, η έλλειψη στέγης και οι αυτοκτονίες, η απελπισία και η αγωνία της μετανάστευσης, η εγκληματικότητα και η ενδοοικογενειακή βία και η άνοδος μιας εξτρεμιστικής ιδεολογίας που τροφοδοτείται από αντι-μεταναστευτικό συναίσθημα είναι φαινόμενα της κατακλυσμικής οικονομικής και κοινωνικής κρίσης που βρίσκεται σε εξέλιξη τα τελευταία τεσσεράμισι χρόνια. Χρειαζόμαστε μια πολιτική που να ταιριάζει με το μέγεθος της κρίσης και να αντιμετωπίζει κατά μέτωπο το πρόβλημα της ανεργίας.

Οι λεγόμενες ενεργητικές πολιτικές για την αγορά εργασίας (ΕΠΑΕ) που έχουμε δει να εφαρμόζονται μέχρι τώρα έχουν σχεδιαστεί για λιγότερο παραγμένες εποχές και στοχεύουν στη βελτίωση της «απασχολησιμότητας»: εκπαίδευση για την απόκτηση δεξιοτήτων ή για την αναβάθμιση των υφιστάμενων δεξιοτήτων και επιδοτήσεις σε επιχειρήσεις για την πρόσληψη ατόμων, στο πλαίσιο των προγραμμάτων μαθητείας, που εισέρχονται για πρώτη φορά στην αγορά εργασίας. Αυτές οι παρεμβάσεις αντιμετωπίζουν προβλήματα που σχετίζονται με τη βελτίωση της προσφοράς εργασίας και εντοπίζουν το πρόβλημα της ανεργίας στους ίδιους τους ανέργους (δηλαδή, οι άνεργοι δεν διαθέτουν τα ποιοτικά χαρακτηριστικά απασχόλησης που απαιτούνται στην αγορά). Αν και αυτό μπορεί να ισχύει σε ορισμένες περιπτώσεις, η σημερινή πρόκληση σχετίζεται με την έλλειψη ζήτησης εργασίας.

Άλλες παρεμβάσεις στο πλαίσιο των ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης περιστρέφονται γύρω από την επιδότηση των μισθών που επιτρέπουν νέες προσλήψεις ή δίνουν κίνητρα σε εταιρίες και επιχειρήσεις μικρού μεγέθους να διατηρήσουν τους εργαζομένους τους. Με αυτά τα μέτρα εκτιμάται ότι απετράπη σε ένα επιπλέον 7% των εργαζομένων από το να χάσουν τη δουλειά τους (ΟΑΕΔ 2012). Όμως, σε μια οικονομία

που βρίσκεται σε ύφεση, με πολλές επιχειρήσεις στα πρόθυρα της κατάρρευσης, η ικανότητα και η προθυμία των επιχειρήσεων να συμμετέχουν σε αυτές τις πολιτικές, χωρίς να μπουν στον πειρασμό να αντικαταστήσουν τους εργαζόμενους με άλλους επιδοτούμενους εργαζόμενους, είναι περιορισμένη. Το βασικό πρόβλημα παραμένει: παρά τη λήψη αυτών των μέτρων, η ανεργία παραμένει πεισματικά υψηλή. Απαιτείται επειγόντως, πέρα από το πεδίο των σημερινών ΕΠΑΕ, μια παρέμβαση μεγάλης κλίμακας για την ανάσχεση της ανεργίας.

Εγγυημένη απασχόληση—ιστορικό και φιλοσοφία

Η πρόταση για εγγυημένη απασχόληση διαμορφώθηκε στο πρότυπο της ιδέας του «εργοδότη ύστατης καταφυγής» που ανέπτυξε ο διακεκριμένος μελετητής του Levy Institute Χάιμαν Μίνσκι. Η ιδέα του Μίνσκι, που αναπτύχθηκε περαιτέρω από άλλους μελετητές του Levy Institute (Forstater 1999, Papadimitriou 1998, 2009, Wray 1997, Antonopoulos 2008, 2009, Antonopoulos, Papadimitriou και Toay 2011), οραματίστηκε το κράτος να είναι αυτό που αναλαμβάνει την ευθύνη για την αύξηση της ζήτησης για εργασία κατά τη διάρκεια περιόδων οικονομικής ύφεσης ή περιόδων διαρθρωτικής ανεργίας, δηλαδή κάτι ανάλογο με το ρόλο της κεντρικής τράπεζας ως δανειστής της ύστατης καταφυγής (όπου η κεντρική τράπεζα εγγυάται την παροχή ρευστότητας προς τις τράπεζες όταν η αγορά αδυνατεί να το κάνει). Το κράτος αναλαμβάνει την ευθύνη για την παροχή αμειβόμενων θέσεων εργασίας προβλέψιμης διάρκειας και ενός προκαθορισμένου κατώτατου μισθού σε έργα που έχουν επιλεγεί προσεκτικά με σκοπό να αποφέρουν δημόσιο όφελος. Η δημιουργία αυτών των θέσεων απασχόλησης δεν προτείνονται ως μόνιμες δημόσιες θέσεις εργασίας, αλλά ως αναπόσπαστο μέρος μίας αντικυκλικής πολιτικής. Με τη σταδιακή ανάκαμψη της οικονομίας και τη βελτίωση της ζήτησης εργασίας από τον ιδιωτικό, δημόσιο και κοινωνικό τομέα της οικονομίας, η διαθεσιμότητα των άλλων επιλογών απασχόλησης και οι υψηλότερες αμειβόμενες θέσεις εργασίας θα μειώσουν αναλογικά τους στόχους παροχής απασχόλησης του προγράμματος.

Κατά μια έννοια, το κράτος γίνεται διαμορφωτής της αγοράς εργασίας με τη δημιουργία ενός «ρυθμιστικού αποθέματος εργασίας», καθώς είναι έτοιμο να «αγοράσει» όλο το άνεργο εργατικό δυναμικό σε μια σταθερή τιμή (μισθός) ή να το «πουλήσει»—δηλαδή να το παρέχει στον ιδιωτικό τομέα σε μια υψηλότερη τιμή (μισθός) (Mitchell 1998). Όπως συμβαίνει σε όλα τα συστήματα ρυθμιστικού αποθέματος, το εμπόρευμα που χρησιμοποιείται ως ρυθμιστικό απόθεμα είναι πάντα πλήρως απασχολούμενο και έχει πάντα μια σταθερή τιμή, που δεν αποκλίνει πολύ από το εύρος των τιμών «αγοράς» και «πώλησης» που καθιέρωσε το κράτος. Αυτό το χαρακτηριστικό της πρότασης εξασφαλίζει πλήρη απασχόληση με σταθερούς μισθούς και τιμές. Οι πτυχές του ρυθμιστικού αποθέματος αυτού του προγράμματος δημιουργούν «χαλαρές» αγορές εργασίας ακόμη και ενώ διασφαλίζουν την πλήρη απασχόληση.

Η ιδέα του Μίνσκι για τον εργοδότη ύστατης καταφυγής ήταν εμπνευσμένη από τα προγράμματα του «New Deal» που δημιουργήθηκαν στις Ηνωμένες Πολιτείες για την

αντιμετώπιση της Μεγάλης Ύφεσης στις αρχές της δεκαετίας του 1930—δηλαδή την τελευταία φορά που μια δυτική οικονομία αντιμετώπισε μια κρίση συγκρίσιμη με αυτή που βιώνει σήμερα η Ελλάδα. Ωστόσο, δεν χρειάζεται να κοιτάζουμε προς την κατεύθυνση του αμερικανικού «New Deal» για να εντοπίσουμε ένα ιστορικό προηγούμενο όσον αφορά την πρόταση για άμεση δημιουργία θέσεων εργασίας. Παρόμοια προγράμματα για την αντιμετώπιση της πρόσφατης παγκόσμιας κρίσης εφαρμόστηκαν με επιτυχία σε διαφορετικές χώρες όπως είναι η Κίνα, η Ινδονησία, οι Ηνωμένες Πολιτείες και η Χιλή.

Και η ίδια η Ελλάδα είχε κάποια πρόσφατη εμπειρία με την άμεση δημιουργία θέσεων εργασίας, αν και σε πολύ μικρή κλίμακα: ένα Πρόγραμμα Κοινωνικού Εργασίας εφαρμόστηκε το 2012. Ωστόσο, παρά το γεγονός ότι το πρόγραμμα αυτό εμπνεύστηκε από την ιδέα του εργοδότη ύστατης καταφυγής, δεν πρέπει να θεωρηθεί ότι αντιπροσωπεύει ένα κατάλληλο πρόγραμμα εγγυημένης απασχόλησης λόγω του μικρού μεγέθους του (σχεδιάστηκε για να προσφέρει 55.000 θέσεις εργασίας) και της περιορισμένης διάρκειας που είχε (απασχόληση με ανώτατο όριο τους πέντε μήνες). Ακόμη, το πρόγραμμα δεν ήταν πλήρως συμμορφωμένο με τα νομικά εργασιακά δικαιώματα (οι συμμετέχοντες δεν είχαν δικαίωμα στις παροχές ανεργίας μετά τη λήξη της σύμβασης). Παρ' όλα αυτά, η επέκταση και η βελτίωση της βασικής προσέγγισης των προγραμμάτων κοινωνικού εργασίας και η εμπειρία που έχει αποκτηθεί από τα εν λόγω προγράμματα είναι απαραίτητα συστατικά και αναγκαίες προϋποθέσεις αν θέλουμε να αποφύγουμε μια «χαμένη δεκαετία» (ή δύο) από την κατάρρευση της αγοράς εργασίας και τα πετσοκομμένα εισοδήματα.

Σενάρια εγγυημένης απασχόλησης για την Ελλάδα

Το πρόγραμμα εγγυημένης απασχόλησης που προτείνουμε θα παρέχει αμειβόμενη απασχόληση για 12 μήνες σε έργα ανάπτυξης που έχουν επιλεγεί μέσα από μια διαδικασία διαβούλευσης σε επίπεδο κοινότητας και τα οποία ανήκουν στους ακόλουθους τομείς: δημόσιες υποδομές, περιβαλλοντικές παρεμβάσεις, παροχή κοινωνικών υπηρεσιών, εκπαιδευτικά προγράμματα και πολιτιστικός πλούτος. Οι θέσεις απασχόλησης θα έχουν πλήρη εργασιακά δικαιώματα και η επιλεξιμότητα θα επεκτείνεται προς όλους τους ανέργους, με ένα σύστημα σημείων που θα δημιουργεί μια σειρά κατάταξης μεταξύ των υποψηφίων. Προτεραιότητα θα δίνεται σε μακροχρόνιους άνεργους, σε άτομα από νοικοκυριά με χαμηλό εισόδημα, σε μέλη νοικοκυριών στα οποία όλοι οι ενήλικες είναι άνεργοι και, τέλος, σε εργαζόμενους άνω των 30 ετών. Το τελευταίο κριτήριο δικαιολογείται με βάση τα ποσοστά της ηλικιακής σύνθεσης των ανέργων. [7] Το 60% του κόστους του προγράμματος κατευθύνεται στους μισθούς και το 40% σε έμμεσα κόστη (ενδιάμεσοι συντελεστές και διοίκηση).

Για να μετρήσουμε τον αντίκτυπο του προγράμματος εγγυημένης απασχόλησης, προσομοιώσαμε τις επιδράσεις τεσσάρων σεναρίων, που αντιστοιχούν σε μια αυξανόμενη κλίμακα άμεσης δημιουργίας θέσεων απασχόλησης: 200.000, 300.000, 440.000 και 550.000 θέσεις εργασίας. Τα σενάρια επιλέχθηκαν με βάση την στατιστική

αντιστοίχιση της έρευνας για το εργατικό δυναμικό της χώρας (ΕΕΔ) από την Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ) με δεδομένα των αιτούντων από το Πρόγραμμα Κοινωνικού Εργασίας του 2012. Για κάθε στόχο άμεσης δημιουργίας θέσεων εργασίας, μετρήσαμε την επίδραση της καθιέρωσης των μισθών για την εγγυημένη απασχόληση σε δύο διαφορετικά επίπεδα: στον σημερινό κατώτατο μισθό των 586 ευρώ και στον κατώτατο μισθό των 751 ευρώ, που υπήρχε πριν από το 2012.

Χρησιμοποιήσαμε στοιχεία από την έρευνα Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης της ΕΕ και στοιχεία της ΕΕΔ της ΕΛΣΤΑΤ και, αντί να κάνουμε αυθαίρετες υποθέσεις για το ποια άτομα είναι πιθανό να συμμετάσχουν σε ένα διευρυμένο πρόγραμμα εγγυημένης απασχόλησης, αντλήσαμε στοιχεία από τις περίπου 86.000 αιτήσεις που έγιναν για ένταξη στο Πρόγραμμα Κοινωνικού Εργασίας του 2012. Για να εκτιμήσουμε το «πολλαπλασιαστικό αποτέλεσμα» της εγγυημένης απασχόλησης—την έμμεση δημιουργία θέσεων εργασίας και την αύξηση της παραγωγής που θα προκύψουν από μια συγκεκριμένη δαπάνη σε προγράμματα εγγυημένης απασχόλησης—χρησιμοποιήσαμε μια ανάλυση εισροών-εκροών, που προέρχονται από τους πίνακες εισροών-εκροών για την Ελλάδα το 2010. Εξετάσαμε τις επιπτώσεις των νέων μισθών που προέκυψαν από τα προγράμματα εγγυημένης απασχόλησης στην αύξηση της ζήτησης σε όλο το σκέλος της οικονομίας και τις διασυνδέσεις στην αύξηση της παραγωγής μεταξύ των βιομηχανιών: καθώς η αυξανόμενη ζήτηση αυξάνει την παραγωγή ενός βιομηχανικού κλάδου, η ζήτηση για ενδιάμεσες εισροές αυξάνει τη ζήτηση για τα αγαθά και τις υπηρεσίες των άλλων βιομηχανιών, οδηγώντας στην επέκταση της παραγωγής και της δημιουργίας θέσεων εργασίας. **[8]**

Αρκετοί εννοιολογικοί και τεχνικοί όροι απαιτούν διευκρινίσεις πριν προχωρήσουμε περαιτέρω. Το πρώτο ζήτημα αφορά το πώς ορίζουμε το κόστος του προγράμματος εγγυημένης απασχόλησης. Η ανάλυσή μας περιλαμβάνει δύο ορισμούς του κόστους: το «all-inclusive κόστος» και «το κόστος του προγράμματος». Το «all-inclusive κόστος» αντιπροσωπεύει το σύνολο των απαιτούμενων επενδύσεων. Αυτό αποτελείται από τις μηνιαίες αποδοχές των συμμετεχόντων στο πρόγραμμα εγγυημένης απασχόλησης και τις πληρωμές για την ενδιάμεση κατανάλωση (δηλαδή, τις εισροές που απαιτούνται για την παραγωγή ενός δρόμου, το βάψιμο ενός σχολείου, κλπ). Το «all-inclusive κόστος» περιλαμβάνει επίσης τις εισφορές κοινωνικής ασφάλισης (εργοδότη και εργαζόμενου) και τις διοικητικές δαπάνες.

Ωστόσο, για τους σκοπούς των προσομοιώσεών μας, χρησιμοποιούμε το «κόστος του προγράμματος». Το κόστος του προγράμματος δεν περιλαμβάνει τις εισφορές εργοδότη και εργαζόμενου ή τις διοικητικές δαπάνες. Το κόστος του προγράμματος είναι, ως εκ τούτου, μικρότερος και, συνεπώς, πιο συντηρητικός αριθμός από το «all-inclusive κόστος». Χρησιμοποιούμε το κόστος του προγράμματος, προκειμένου να προσφέρουμε μια εκτίμηση με βάση τα ποσά που θα προστεθούν στην οικονομία στο βραχυπρόθεσμο χρονικό διάστημα. Τα ποσά που περιλαμβάνονται στο «all-inclusive κόστος» θα διοχετευθούν τελικά στην οικονομία, ωστόσο περιλαμβάνουν πληρωμές που μπορεί να μην διοχετευθούν ως φρέσκο χρήμα στην οικονομία στο βραχυπρόθεσμο χρονικό διάστημα. Έτσι, προκειμένου να δώσουμε τις πιο δυνατές και λιγότερο αμφιλεγόμενες

εκτιμήσεις των μακροοικονομικών επιπτώσεων του προγράμματος, επιλέξαμε να σφάλλουμε από την πλευρά της υποτίμησης των οφελών της εγγυημένης απασχόλησης. [9]

Το δεύτερο ζήτημα αφορά τον ορισμό της παραγωγής, ο οποίος είναι κρίσιμος για την πραγματική εκτίμηση του «πολλαπλασιαστικού αποτελέσματος» (δηλαδή, την αύξηση που προκύπτει στην παραγωγή από την επένδυση στην εγγυημένη απασχόληση). Το κόστος του προγράμματος, όπως εξηγήσαμε παραπάνω, περιλαμβάνει τους μισθούς που επιστρέφουν στην οικονομία με τη μορφή των δαπανών και τις επιπλέον δαπάνες για τις ενδιάμεσες εισροές που απαιτούνται για την υλοποίηση των έργων. Και οι δύο μορφές των δαπανών δημιουργούν πολλαπλασιαστικό αποτέλεσμα για τη ζήτηση και την παραγωγή που επηρεάζει το σύνολο της οικονομίας. Έτσι, ο υπολογισμός του «πολλαπλασιαστή» των εκροών εξαρτάται από το πως ορίζουμε την *παραγωγή*.

Δύο διαφορετικές έννοιες σχετίζονται με την ανάλυσή μας. Πρώτον, η ακαθάριστη προστιθέμενη αξία (ΑΠΑ) αντιπροσωπεύει τη συνολική προστιθέμενη αξία σε όλους τους κλάδους, εξαιρουμένων τους φόρους και τις επιδοτήσεις των προϊόντων. Δεύτερον, το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (ΑΕΠ) είναι το άθροισμα της ακαθάριστης προστιθέμενης αξίας, των φόρων και των επιδοτήσεων. Η κατανομή των φόρων στις κατάλληλες βιομηχανίες δεν είναι εύκολη υπόθεση, καθώς οι πηγές των φόρων μείον τις επιδοτήσεις, οι περισσότεροι εκ των οποίων προέρχονται από φόρους τύπου προστιθέμενης αξίας, δεν είναι απλές. Εξαιτίας αυτών των περιορισμών, τα στοιχεία για τις εκροές σε επίπεδο βιομηχανίας που χρησιμοποιούνται στον πίνακα εισροών-εκροών είναι διαθέσιμα ως ΑΠΑ, αλλά όχι ως ΑΕΠ. Ωστόσο, σε συνολικό επίπεδο, η ΑΠΑ ως ποσοστό του ΑΕΠ είναι σχετικά σταθερή. Στην περίπτωση της Ελλάδας, η ΑΠΑ ως ποσοστό του ΑΕΠ ήταν περίπου στο 88% για την περίοδο 2007–12 και στο 88,2% το 2012. Για τη διευκόλυνση του αναγνώστη, ιδίως όσον αφορά τους σιωπηρούς πολλαπλασιαστές, μετατρέψαμε την ΑΠΑ προς το ΑΕΠ πολλαπλασιάζοντας την ΑΠΑ με την αντίστροφη συνάρτηση ($100 / 88.2 \approx 1.134$). Ως εκ τούτου, στα αποτελέσματά μας παρέχουμε δύο μετρήσεις: τον πολλαπλασιαστή ΑΠΑ, με βάση την ανάλυση εισροών-εκροών, και τον περισσότερο γνωστό πολλαπλασιαστή ΑΕΠ. Τέλος, τα ποσά της κρατικής επένδυσης στην εγγυημένη απασχόληση που χρησιμοποιούνται για τη δημιουργία δύο πολλαπλασιαστών είναι το κόστος του προγράμματος, για τους λόγους που εξηγήσαμε παραπάνω. [10]

Τα αποτελέσματα από τις προσομοιώσεις της εγγυημένης απασχόλησης— Δημιουργία εκροών και θέσεις απασχόλησης

Οι εκτιμήσεις μας βασίζονται σε προσομοιώσεις για το τι θα είχε συμβεί αν είχε εφαρμοστεί ένα πρόγραμμα εγγυημένης απασχόλησης το 2012. Αν και το παρελθόν δεν μπορεί να ξαναγραφτεί, τα ευρήματά μας είναι περισσότερο επίκαιρα από ποτέ, όπως επιβεβαιώνει η συνεχιζόμενη κρίση ανεργίας.

Υπάρχουν σημαντικά θετικά πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα που συνδέονται με το πρόγραμμα εγγυημένης απασχόλησης. Για κάθε 100 ευρώ που δαπανώνται για την εγγυημένη απασχόληση, προστίθενται περίπου 230 ευρώ στην ελληνική οικονομία. Και με τον σημερινό μηνιαίο κατώτατο μισθό (586 ευρώ), για κάθε 320 θέσεις εργασίας που δημιουργούνται άμεσα (θέσεις εγγυημένης απασχόλησης), δημιουργούνται άλλες 100 θέσεις πλήρους απασχόλησης (κυρίως εξειδικευμένων θέσεων εργασίας) στον ιδιωτικό τομέα. Με κατώτατο μηνιαίο μισθό τα 751 ευρώ, θα χρειαστούν μόνο 250 θέσεις εγγυημένης απασχόλησης για να δημιουργηθούν 100 θέσεις εργασίας σε άλλα μέρη της οικονομίας.

Table 1 Reduction of Unemployment Impact of the JG

	Job Target	Total Job Creation	Unemployment Reduction (%)
Case A: €586 Case B: €751	200,000	262,268 279,790	22 23
Case A: €586 Case B: €751	300,000	393,402 419,684	33 35
Case A: €586 Case B: €751	440,000	576,989 615,537	48 51
Case A: €586 Case B: €751	550,000	721,236 769,421	60 64

Source: Authors' calculations

Στο κάτω άκρο της προσομοιωμένης κλίμακας για την εγγυημένη απασχόληση (200.000 θέσεις εργασίας με τον μηνιαίο μισθό των 586 ευρώ), αυτό θα σήμαινε συνολική αύξηση της απασχόλησης κατά 262.268 θέσεις εργασίας και αύξηση του ΑΕΠ της τάξης των 5.4 δις ευρώ (2,8%). Στην κορυφή της κλίμακας (550.000 θέσεις εγγυημένης απασχόλησης με τον μηνιαίο μισθό των 751 ευρώ), η συνολική επίδραση της απασχόλησης θα σήμαινε την προσθήκη 769.421 νέων θέσεων εργασίας (άμεσες και έμμεσες) και αύξηση του ΑΕΠ κατά 18.9 δις ευρώ (9,8%). Λαμβάνοντας υπόψη το μέγεθος του πληθυσμού των ανέργων, οι επιδράσεις αυτές είναι σημαντικές: το 2012, το πρόγραμμα εγγυημένης απασχόλησης θα είχε δημιουργήσει αρκετές νέες θέσεις εργασίας (άμεσες και έμμεσες) που θα μείωναν τη συνολική ανεργία στην Ελλάδα κατά 22% και 64% (Πίνακας 1).

Για να θέσουμε την επίδραση της εγγυημένης απασχόλησης στις σωστές της διαστάσεις, οι αριθμοί των άμεσων και έμμεσων θέσεων εργασίας είναι σημαντικοί ακόμη και υπό τις σημερινές συνθήκες: η άμεση δημιουργία θέσεων εργασίας κυμαίνεται από 5,6% σε 15,3% της συνολικής απασχόλησης στην Ελλάδα μέχρι το δεύτερο τρίμηνο του 2013. Η έμμεση δημιουργία θέσεων εργασίας από την αύξηση της ενδιάμεσης και της τελικής ζήτησης κυμαίνεται από 1,7% σε 6,1% της συνολικής απασχόλησης μέχρι το δεύτερο

τρίμηνο του 2013. Συνολικά, το πρόγραμμα θα δημιουργήσει νέες θέσεις εργασίας μεταξύ του 7,3% και του 21,4% της συνολικής τρέχουσας απασχόλησης.

Συνολικό και καθαρό κόστος

Το συνολικό (ή το «all-inclusive») κόστος του προγράμματος (συμπεριλαμβανομένων των μισθών και των έμμεσων δαπανών για τις εισροές και τη διοίκηση) θα κυμαίνεται από 3 δις ευρώ έως 10.5 δις ευρώ ή μεταξύ του 1,5% και του 5,4% του ονομαστικού ΑΕΠ του 2012 (193.7 δις ευρώ). Σε μια μεσαία κλίμακα παρέμβασης, το πρόγραμμα άμεσης δημιουργίας 300.000 θέσεων εργασίας θα έχει συνολικό κόστος μεταξύ 4.5 δις ευρώ και 5.7 δις ευρώ, ανάλογα με το επίπεδο των μισθών, που αναλογεί από 2,3% έως 3% του ΑΕΠ.

Ωστόσο, λόγω των προαναφερθέντων πολλαπλασιαστικών αποτελεσμάτων, το κόστος της εφαρμογής του προγράμματος θα αποτελεί μόνο ένα κλάσμα του συνολικού κόστους —εξαιτίας των αυξήσεων των φορολογικών εσόδων και των εισφορών κοινωνικής ασφάλισης, που θα προκύψουν από την αύξηση της απασχόλησης. Οι προσομοιώσεις μας διαπίστωσαν ότι το 59% των δαπανών θα ανακτηθεί μέσω της αύξησης των φορολογικών εσόδων (κοινωνικές εισφορές, φόροι προστιθέμενης αξίας και άμεσοι φόροι). Αν εξαιρέσουμε από τον υπολογισμό τις υποχρεωτικές κοινωνικές εισφορές που συνοδεύουν τους μισθούς του προγράμματος εγγυημένης απασχόλησης, σχεδόν το 40% ακόμη ανακτάται από τις υπόλοιπες πηγές φορολογικών εσόδων.

Table 2 Costs and Benefits of the Job Guarantee

Job Target	200,000 Jobs		300,000 Jobs		440,000 Jobs		550,000 Jobs	
	Case A €586	Case B €751	Case A €586	Case B €751	Case A €586	Case B €751	Case A €586	Case B €751
Monthly Gross Wage								
All-inclusive cost (million €)	2,988	3,829	4,482	5,743	6,573	8,424	8,216	10,529
Total number of new jobs	262,268	279,790	393,402	419,684	576,989	615,537	721,236	769,421
<i>JG direct jobs</i>	200,000	200,000	300,000	300,000	440,000	440,000	550,000	550,000
<i>Indirect jobs</i>	62,268	79,790	93,402	119,684	136,989	175,537	171,236	219,421
Δ in output (GDP, million €)	5,364	6,873	8,064	10,310	11,800	15,121	14,750	18,901
Δ in tax revenue (million €)	1,769	2,267	2,653	3,400	3,892	4,987	4,864	6,233
Net cost (million €)	1,219	1,562	1,828	2,343	2,681	3,437	3,352	4,296

Source: Authors' estimates based on I-O simulation results

Ως ποσοστό του ονομαστικού ΑΕΠ το 2012, το καθαρό κόστος της εγγυημένης απασχόλησης (συνολικό κόστος μείον φορολογικά έσοδα) θα κυμαίνεται από περίπου 0,6% του ΑΕΠ (1.2 δις ευρώ) σε 2,2% του ΑΕΠ (4.3 δις ευρώ), για τη δημιουργία

262.268 και 769.421 θέσεων εργασίας, αντίστοιχα. Αν διαιρέσουμε το καθαρό κόστος από το συνολικό αριθμό των θέσεων εργασίας, το μηνιαίο κόστος του κράτους για κάθε νέα θέση εργασίας που δημιουργείται θα κυμαίνεται, στην πραγματικότητα, από 387 ευρώ μέχρι 465 ευρώ. Στη μεσαία κλίμακα παρέμβασης, το πρόγραμμα 300.000 θέσεων εγγυημένης απασχόλησης θα έχει καθαρό κόστος μεταξύ 0,95% και 1,21% του ΑΕΠ του 2012 ή από 1.8 δις ευρώ μέχρι 2.3 δις ευρώ. Βλέπε Πίνακα 2 για μια περίληψη του κόστους (συνολικό και καθαρό) και τα οφέλη από όλα τα ενδιάμεσα σενάρια.

Πώς θα χρηματοδοτηθεί η εγγυημένη απασχόληση

Το ζήτημα της χρηματοδότησης για μια τέτοια πρωτοβουλία παραμένει. Έχουμε υποστηρίξει αλλού τη δημιουργία ενός Εθνικού Ταμείου για την Απασχόληση που θα χρηματοδοτείται από μια ποικιλία πηγών, συμπεριλαμβανομένων κεφαλαίων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Antonopoulos 2013). Ο Επίτροπος της ΕΕ για την Απασχόληση, τις Κοινωνικές Υποθέσεις και την Κοινωνική Ένταξη László Andor (2013), έχει δηλώσει την επιθυμία της δημιουργίας ενός «Ευρωπαϊκού Ταμείου κατά της Ανεργίας», που θα αφιερώνει ένα ποσοστό των ευρωπαϊκών κονδυλίων στα κράτη-μέλη της ΕΕ, σύμφωνα με τα αντίστοιχα ποσοστά της ανεργίας τους. Με άλλα λόγια, πρόκειται για μια ανοιχτή παραδοχή ότι οι τρέχουσες κατανομές των κονδυλίων του προϋπολογισμού της ΕΕ είναι ανεπαρκείς και ότι η Ελλάδα θα πρέπει να είναι στην πρώτη γραμμή αυτών των προσπαθειών.

Άλλες εναλλακτικές λύσεις χρηματοδότησης περιλαμβάνουν τα εξής:

Η επαναδιαπραγμάτευση του χρέους που θα συνδέεται με μια συγκεκριμένη πρόταση για τη στήριξη του Εθνικού Ταμείου για την Απασχόληση. Η Ελλάδα δαπανά επί του παρόντος πάνω από 7.5 δις ευρώ ετησίως για την εξυπηρέτηση του δημόσιου χρέους της (Paradimitriou, Nikiforos, and Zezza 2014a). Η αναστολή στις πληρωμές των τόκων για ένα μόνο χρόνο θα πληρώσει για το καθαρό κόστος της δημιουργίας 440.000 θέσεων εγγυημένης απασχόλησης για τρία χρόνια (με κατώτατο μηνιαίο μισθό τα 586 ευρώ). Σαφώς, το κόστος μιας τέτοιας πολιτικής είναι ελάχιστο—και ίσως και να αποτελεί και μια πολιτική πρόταση σε τιμή ευκαιρίας αν λάβουμε υπόψη ότι μια τέτοια πρωτοβουλία δεν θα προσφέρει μόνο μια σανίδα σωτηρίας για πολλούς ανθρώπους κατά τη διάρκεια των τριών ετών, αλλά θα ξαναβάλει τη χώρα στο δρόμο της ανάκαμψης.

Ο δανεισμός από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων για έργα αφιερωμένα στην ανάπτυξη. Ένα στοιχείο εκτός ισολογισμού είναι μια άλλη εναλλακτική χρηματοδότηση, στόχος της οποίας θα είναι να υποστηρίξει έργα που συμβάλλουν σημαντικά στην ανάπτυξη, την απασχόληση, την οικονομική και κοινωνική συνοχή και την περιβαλλοντική βιωσιμότητα.

Τα ομόλογα με τη στήριξη φόρων, χωρίς επιτόκιο [11] θα μπορούσαν να προσφερθούν ως μια μορφή αναμενόμενης πληρωμής των φόρων, που θα εκδίδονται από την

ελληνική κεντρική τράπεζα. Τα ομόλογα αυτά θα είναι μεταβιβάσιμα και αέναα (δηλαδή δεν απαιτούν επαναπληρωμή από το Δημόσιο).

Τα μακροχρόνια ομόλογα ειδικού σκοπού. Τα ομόλογα ειδικού σκοπού θα εκδίδονται από την ελληνική κεντρική τράπεζα σε συνεργασία με την ΕΚΤ και θα προσφέρονται για αγορά προς διάφορους πελάτες, συμπεριλαμβανομένων και των διεθνών ιδρυμάτων ανάπτυξης και εκείνων που υποστηρίζουν ενεργά αυτές τις πρωτοβουλίες σε διεθνές επίπεδο, συμπεριλαμβανομένων των Ελλήνων ομογενών.

Τελευταίο αλλά όχι έσχατο, θα πρέπει να διαπραγματευθεί μια συμφωνία για τη χρησιμοποίηση του πρόσφατα ανακοινωθέντος και «απροσδόκητου» πρωτογενούς πλεονάσματος, προκειμένου να ξεκινήσει μια μεγάλης κλίμακας πρωτοβουλία γύρω από την εγγυημένη απασχόληση. Εξ άλλου, ο πρωθυπουργός ανέφερε ότι εντός των παραμέτρων του μνημονίου με την τρόικα, το 70% του πρωτογενούς πλεονάσματος θα επιστραφεί στην κοινωνία για να διορθωθούν οι αδικίες.

Αν η χρηματοδότηση της εγγυημένης απασχόλησης βασιστεί αποκλειστικά στον δημόσιο δανεισμό, που είναι και η λιγότερο επιθυμητή εναλλακτική, το συνολικό κόστος της επένδυσης στο πρόγραμμα θα αυξήσει αναμφίβολα την αναλογία του ελλείμματος προς το ΑΕΠ: κατά 1,2 ποσοστιαίες μονάδες για τις 200.000 θέσεις εγγυημένης απασχόλησης και κατά 4,1 ποσοστιαίες μονάδες για τις 550.000 θέσεις εγγυημένης απασχόλησης.

Table 3 Contributions of JG Program Scenarios to Public Deficit and Debt, 2012 (unit: € million)

Job Target	200,000		300,000		440,000		550,000	
	Case A: €586	Case B: €751	Case A: €586	Case B: €751	Case A: €586	Case B: €751	Case A: €586	Case B: €751
Nominal GDP	193,700							
Deficit	17,414 (9.0 percent of GDP)							
Sovereign Debt	303,928 (156.9 percent of GDP)							
All-inclusive cost	2,988	3,829	4,482	5,743	6,574	8,424	8,217	10,529
Increase in GDP	5,364	6,873	8,046	10,310	11,800	15,121	14,750	18,901
Deficit (as a percentage of GDP)	10.2	10.6	10.9	11.4	11.7	12.4	12.3	13.1
Debt (as a percentage of GDP)	154.2	153.4	152.9	151.8	151.1	149.6	149.7	147.9

Ωστόσο, επειδή η οικονομική ανάπτυξη θα αυξάνεται με ταχύτερο ρυθμό από ό, τι το δημόσιο χρέος, η εφαρμογή ενός προγράμματος εγγυημένης απασχόλησης θα καταφέρει στην πραγματικότητα να κάνει κάτι που η λιτότητα δεν έχει ακόμη καταφέρει να πετύχει: να μειώσει την αναλογία του χρέους προς το ΑΕΠ. Αυτό είναι το αποτέλεσμα ενός λογικού πολλαπλασιαστή (2.3) που απορρέει από τα αποτελέσματά μας. Στην πραγματικότητα, όσο μεγαλύτερη είναι στις προσομοιώσεις μας η κλίμακα της εγγυημένης απασχόλησης τόσο περισσότερο μειώνεται η αναλογία του δημόσιου χρέους (βλέπε Πίνακα 3): το 2012, το πρόγραμμα θα είχε μειώσει την αναλογία, που τότε ήταν στο 156,9% του ΑΕΠ, μεταξύ 2,7 και 9 ποσοστιαίων μονάδων (για τις 200.000 θέσεις εγγυημένης απασχόλησης και τις 550.000 θέσεις εγγυημένης απασχόλησης, αντίστοιχα).

Το γεγονός ότι ο συνολικός αριθμός των ανέργων στην Ελλάδα θα μπορούσε να μειωθεί από ένα τέταρτο μέχρι και δύο τρίτα ενώ θα μείωνε ελαφρά την αναλογία του χρέους προς το ΑΕΠ—έναν φαινομενικό στόχο της πολιτικής της τρόικας—δείχνει ότι δεν υπάρχει δικαιολογία για να αγνοηθεί η συγκεκριμένη επιλογή. Τα αποτελέσματα των προσομοιώσεων αποκαλύπτουν επίσης την τρέλα της λιτότητας. Η λιτότητα έχει αποδεχθεί καταστροφική με δύο τρόπους: έχει μειώσει μέχρι στιγμής την παραγωγή και την απασχόληση τόσο πολύ, που η παραγωγή είναι ακόμα σε αρνητικό έδαφος (-3.9 τοις εκατό για το 2013), και, ως εκ τούτου, ακόμη και με ένα σταθερό ποσό του χρέους, η αντιαναπτυξιακή δυναμική που εμπεριέχει θα συνεχίσει να ωθεί προς τα πάνω την αναλογία του χρέους προς το ΑΕΠ. Η προώθηση της απασχόλησης σήμερα θα θέσει τη χώρα σε μια σταθερή πορεία προς την ανάκαμψη ενώ θα μειώσει την αναλογία του δημόσιου χρέους στο άμεσο μέλλον.

Συμπέρασμα

Στη μεσαία κλίμακα παρέμβασης του δυνητικού προγράμματος της εγγυημένης απασχόλησης που προτείνουμε—300.000 θέσεις εργασίας—η Ελλάδα θα χρειαστεί μια ετήσια επένδυση της τάξης του 2,3% του ΑΕΠ (ή περίπου το 1% του ΑΕΠ σε καθαρό κόστος). Όπως και να το δει κανείς (συνολικό ή καθαρό κόστος), πρόκειται, δεδομένων των περιστάσεων, για μια σχετικά μικρή δαπάνη δημοσιονομικής τόνωσης. Αντιμετωπίζοντας οικονομικά προβλήματα που δεν είχαν καμία σχέση με το επίπεδο καταστροφής που βιώνει η ελληνική οικονομία, πολλές χώρες, ως απάντηση στην αντιμετώπιση της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής κρίσης, επένδυσαν σε προγράμματα δημοσιονομικής τόνωσης που ήταν συγκρίσιμα ή ακόμα και πολύ μεγαλύτερα, όπως η Γερμανία και η Βραζιλία (4% του ΑΕΠ), οι Ηνωμένες Πολιτείες (5% του ΑΕΠ για τη διετία) και η Κίνα (13% του ΑΕΠ) (UNCTAD 2011). Επιπλέον, η έρευνά μας δείχνει ότι η πραγματοποίηση αυτής της επένδυσης θα συρρικνώσει την αναλογία του χρέους της Ελλάδας (από 4 έως 5 ποσοστιαίες μονάδες το 2012 για μια μεσαίας κλίμακας παρέμβαση με προγράμματα εγγυημένης απασχόλησης).

Παρά το γεγονός ότι η απαιτούμενη δαπάνη δεν παρεκκλίνει από τις δημοσιονομικές αντιδράσεις άλλων χωρών, η εγγυημένη απασχόληση θα συμβάλλει σε μεγάλο βαθμό στην αποφυγή μιας πολύ βαθύτερης οικονομική κρίσης στην Ελλάδα. Μια μεσαία κλίμακας παρέμβαση με προγράμματα εγγυημένης απασχόλησης θα είχε προσφέρει το 2013 αμειβόμενη εργασία στο δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα για πάνω από το ένα τρίτο των 1,2 εκατομμυρίων ανέργων. Σίγουρα, η πρόταση δεν θα έλυne όλα τα οικονομικά προβλήματα της Ελλάδας ακόμη και αν ενεργοποιείτο ένα πρόγραμμα εγγυημένης απασχόλησης στο μεγαλύτερο άκρο της κλίμακας (η ανεργία του 2012 θα μειωνόταν κατά 64%). Αλλά αυτό είναι ένα κρίσιμο στοιχείο σε μια προσέγγιση οικονομικής πολιτικής που επιθυμεί να αντιμετωπίσει τους πραγματικούς διαρθρωτικούς κινδύνους της ελληνικής οικονομίας: ένα επίμονο και διαδεδομένο έλλειμμα θέσεων εργασίας.

Ορισμένοι υποστηρίζουν ότι η πολιτική της εγγυημένης απασχόλησης θα προκαλέσει διαταραχές στο βαθμό που οι εν λόγω πολιτικές παρεμβαίνουν με τις αγορές εργασίας.

Πιστεύουμε ότι οι επικριτές έχουν δίκιο όταν εκφράζουν αυτό το φόβο, αλλά εμείς καλωσορίζουμε αυτές τις λεγόμενες «διαταραχές». Η πρόταση της εγγυημένης απασχόλησης θα βάλει φρένο στην ελεύθερη πτώση των μισθών και θα επιβραδύνει την τάση των επισφαλών συνθηκών εργασίας, οι οποίες εξελίσσονται με ανησυχητικούς ρυθμούς στην Ελλάδα.

Η ανάγκη για δράση είναι επιτακτική. Ευελπιστούμε πως το παρόν κείμενο πολιτικής θα τονώσει τη συζήτηση σχετικά με τα ζητήματα της ανάπτυξης και την αντιμετώπιση της ανεργίας στην Ελλάδα. Για να ανακάμψει η Ελλάδα, η πολιτική απασχόλησης, συγκεκριμένα η εγγυημένη απασχόληση, θα πρέπει να είναι στο επίκεντρο της συζήτησης.

Σημειώσεις

1. Για το πλήρες κείμενο της επιστημονικής έκθεσης, βλ., Antonopoulos et al. (2014).
2. Βλ., για παράδειγμα, Valletta (2013), Ghayad και Dickens (2012), Acemoglu (1995) και το κείμενο αναφοράς από τους Heckman και Borjas (1980).
3. Η επίσημη διεθνής ταξινόμηση της κατάστασης στην απασχόληση ξεχωρίζει τους «μισθωτούς» σε τέσσερις διαφορετικές ομάδες: (1) *απασχολούμενοι* ή μισθωτοί, (2) *εργοδότες*, οι αυτοαπασχολούμενοι που προσλαμβάνουν άλλους εργαζόμενους, (3) *εργαζόμενοι για ίδιο λογαριασμό*, οι αυτοαπασχολούμενοι που εργάζονται μόνοι τους, χωρίς την πρόσληψη άλλων εργαζομένων και (4) *οι εργαζόμενοι που συνεισφέρουν ως μέλη οικογένειας*, οι οποίοι κατέχουν θέσεις αυτοαπασχόλησης σε μια επιχείρηση που τη λειτουργεί κάποιο συγγενικό πρόσωπο, χωρίς καμία οικονομική αποζημίωση και με πολύ μικρή συμμετοχή στη λειτουργία της επιχείρησης ώστε να θεωρείται συνέταιροι. Η κατανομή των εργαζομένων κατά μήκος της παραπάνω ταξινόμησης αντανακλά τη δομή της απασχόλησης, αλλά δημιουργεί αρνητικές επιπτώσεις στα δημόσια οικονομικά. Για παράδειγμα, οι λιγότερο ανεπτυγμένες οικονομίες τείνουν να έχουν μια μικρότερη τάξη μισθωτών, περισσότερες ομάδες μη αμειβόμενων μελών οικογένειας και σημαντικά ποσοστά εργαζομένων για ίδιο λογαριασμό. Αντίστοιχα, οι εισφορές των εργαζομένων και των εργοδοτών συγκροτούν ένα μικρότερο ποσοστό της γενικής φορολογίας.
4. Επειδή η κατανομή της εργασίας με την ιδιότητα του εργαζόμενου αντανακλά τη δομή της οικονομίας, ακόμα και μικρές κινήσεις στα όρια της επίσημης διεθνούς ταξινόμησης της κατάστασης στην απασχόληση τείνουν να λαμβάνουν χώρα σταδιακά και σε παρατεταμένες χρονικές περιόδους. Αυτό, ωστόσο, δεν ίσχυε στην περίπτωση της Ελλάδας.
5. Όσον αφορά τον τουρισμό, ο οποίος έχει πράγματι συμβάλει στην μείωση του χάσματος του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών, η μεταβλητότητα και η αστάθεια που χαρακτηρίζουν τον συγκεκριμένο τομέα αποτελεί λόγο για ανησυχία. Βλ., Papadimitriou, Nikiforos και Zezza (2014b).

6. Με βάση τα στοιχεία της Eurostat και της ΕΕΔ, υπολογίσαμε ένα μέσο ετήσιο ρυθμό αύξησης 63.000 θέσεων εργασίας για την περίοδο 1997–2007 και 54.000 θέσεων εργασίας για την περίοδο 1998–2008. Με βάση τα επίπεδα απασχόλησης για την περίοδο μεταξύ του πρώτου τριμήνου του 1998 και του τέταρτου τριμήνου του 2007, οι Dedoussopoulos et al., σε μια έκθεση που εκδόθηκε από τη Διεθνή Οργάνωση Εργασίας το 2013, εκτίμησαν τον αριθμό της δημιουργίας θέσεων εργασίας να ανέρχεται σε 60.000 ετησίως. Κοιτάζοντας προς το μέλλον, βρήκαν ότι, αν η ελληνική οικονομία, αρχής γενομένης από το τρίτο τρίμηνο του 2012, επέστρεψε στα προ κρίσης επίπεδα (1998Q1–2007Q4) προσθέτοντας 60.000 θέσεις εργασίας ετησίως, θα ανακτούσε το επίπεδο απασχόλησης του πρώτου τριμήνου του 2009 στο δεύτερο τρίμηνο του 2027, δηλαδή σε περίπου 14,5 χρόνια.

7. Σύμφωνα με τη Eurostat, το 2012 υπήρχαν 3,4 εκατομμύρια άνεργοι ηλικίας 15–24 ετών στην ευρωζώνη (ΕΕ-17), αλλά περίπου τέσσερις φορές περισσότεροι άνεργοι (12,6 εκατομμύρια) μεταξύ των ηλικιών 25–54. Στην Ελλάδα, οι αριθμοί ήταν 173.000 και 950.000, αντίστοιχα. Οι άνεργοι νέοι αποτελούν ένα σχετικά μικρό ποσοστό της μεγαλύτερης κατηγορίας όλων των ανέργων στην Ελλάδα: το 2012, το μερίδιο των νέων στη συνολική ανεργία ήταν 14,4%. Οι χαράκτες πολιτικής για την απασχόληση πρέπει να είναι γνώστες αυτής της πραγματικότητας.

8. Η ανάλυση μας συνδυάζει δύο διαφορετικές ποσοτικές μεθόδους. Σε μακροοικονομικό επίπεδο, χρησιμοποιούμε πίνακες εισροών-εκροών και την ανάλυση του πολλαπλασιαστή, ενώ σε μικρο-επίπεδο χρησιμοποιούμε τεχνικές που μας επιτρέπουν να παράγουμε τα απαραίτητα μικροστοιχεία για τα διάφορα σενάρια μας. Η ανάλυση εισροών-εκροών επιτρέπει τον υπολογισμό των μεταβολών στη συνολική απασχόληση στην μακροοικονομία (άμεση και έμμεση δημιουργία θέσεων εργασίας), δυναμική αύξηση του ΑΕΠ, επέκταση φορολογικών εσόδων. Για να εκτιμηθεί η δημιουργία θέσεων απασχόλησης μέσω δεσμών στους βιομηχανικούς κλάδους, χρησιμοποιούμε τους πίνακες εισροών-εκροών 2010 για την Ελλάδα, που προσφέρουν μια λογιστική όλων των συναλλαγών—παραγωγής και κατανάλωσης—στην οικονομία. Το σύνολο των μικροστοιχείων είναι απαραίτητο, καθώς παρέχει την πληροφοριακή βάση που απαιτείται για τον προσδιορισμό της κλίμακας για τα σημεία αναφοράς των τεσσάρων εναλλακτικών. Επιπλέον, το μοντέλο προσομοίωσης επιλέγει τα άτομα μεταξύ των ανέργων που είναι πιο πιθανό (σύμφωνα με ένα σύνολο κριτηρίων) να υποβάλουν αίτηση για εργασία στο πρόγραμμα της εγγυημένης απασχόλησης. Για την παραγωγή των μικροστοιχείων και την ανάληψη της μικροπροσομοιωτικής άσκησης, χρησιμοποιούμε τις στατιστικές της ΕΕ για το Εισόδημα και τις Συνθήκες Σιαβίωσης και της ΕΕΔ της ΕΛΣΤΑΤ μαζί με τα πρωταρχικά κοινωνικοοικονομικά και δημογραφικά δεδομένα (π.χ., το εισόδημα των νοικοκυριών, το φύλο, την ηλικία, τη διάρκεια της ανεργίας, τον αριθμό των εξαρτώμενων ατόμων, κλπ), με βάση τα στοιχεία των 86.000 αιτούντων που αναζήτησαν θέσεις εργασίας μέσω του Προγράμματος Κοινωνικού Εργασίας του 2012. Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τη μεθοδολογία, βλέπε Antonopoulos et al. (2014).

9. Το σκεπτικό γι' αυτή την απόφαση είναι ότι αν και οι εισφορές κοινωνικής ασφάλισης διανέμονται τελικά προς τα νοικοκυριά, είναι ασαφές ως προς το *πότε* διανέμονται. Επιλέξαμε να μην υποθέσουμε ότι αυτά τα κεφάλαια φθάνουν στα νοικοκυριά τόσο γρήγορα όσο οι μισθοί από την εγγυημένη απασχόληση. Πότε και κατά πόσο επηρεάζουν οι εισφορές μισθοδοσίας και τα διοικητικά κόστη της εγγυημένης απασχόλησης τις τρέχουσες αγορές κατά τη σχετική περίοδο είναι αβέβαιο. Το διοικητικό κόστος, ως μέρος της εισροής στην οικονομία, αποτελεί μια πρόκληση από την άποψη της συσσωρευμένης προκατάληψης. Παρά το γεγονός ότι η δημόσια διοίκηση φαίνεται μια φυσική επιλογή για την ανάθεση αυτού του έργου, αθροίζεται μαζί με άλλους κρατικούς κλάδους στον πίνακα εισροών-εκροών. Ως εκ τούτου, η συσσωμάτωση αποκρύπτει την πραγματική σύνθεση των εισροών του καναλιού της δημόσιας διοίκησης μέσω του οποίου λαμβάνουν χώρα οι πολλαπλασιαστικές επιδράσεις, με αποτέλεσμα να προκύπτει μια προκατειλημμένη εκτίμηση. Αντί να παρέχουμε ανακριβείς εκτιμήσεις των επιπτώσεων, επιλέξαμε να αφήσουμε εκτός τα δύο στοιχεία και να υποτιμήσουμε τη θετική επίπτωση του προγράμματος της εγγυημένης απασχόλησης. Έτσι, η εκτίμησή μας για τις θετικές πολλαπλασιαστικές επιπτώσεις στην παραγωγή και την απασχόληση γίνεται με τον λιγότερο δυνατό αμφιλεγόμενο τρόπο.

10. Οι σιωπηροί πολλαπλασιαστές υπολογίζονται ως η μεταβολή στην παραγωγή διαιρούμενη με τη μεταβολή στις δαπάνες που τονώνει την παραγωγή των περισσότερων εκροών. Υπάρχουν, ως εκ τούτου, διαφορετικοί σιωπηροί πολλαπλασιαστές που μπορούν να αναφερθούν στη βάση αυτής της μελέτης: πρώτον, την αλλαγή στην ΑΠΑ, όταν λάβουμε υπόψη ότι το «all-inclusive κόστος», το οποίο παρέχει την πιο συντηρητική απόδοση από την επένδυση στο πρόγραμμα της εγγυημένης απασχόλησης. Δεύτερον, την αλλαγή στην ΑΠΑ με βάση το *κόστος του προγράμματος*, το οποίο αποδεικνύεται ότι είναι ίσο με έναν πολλαπλασιαστή της τάξης του 2,05. Και τρίτον, τη μεταβολή του ΑΕΠ με βάση το κόστος του προγράμματος, το οποίο παρέχει έναν σιωπηρό πολλαπλασιαστή της τάξης του 2,32.

11. Βλ., Pilkington και Mosler (2012).

Πηγές

Acemoglu, D. 1995. "Public Policy in a Model of Long-Term Unemployment." *Economica* 62(246): 161–78.

Andor, László. 2013. "The Challenge of Unemployment." Conference on "The Eurozone Crisis, Greece, and the Experience of Austerity," organized by the Levy Economics Institute of Bard College, Athens, Greece, November 9.

Antonopoulos, R. 2008. *Joint Project of UNDP and Levy Institute on Public Employment*. Research Project Report No. 34. Annandale-on-Hudson, N.Y.: Levy Economics Institute of Bard College. January.

———. 2009. *Promoting Gender Equality through Stimulus Packages and Public Job Creation*. Public Policy Brief No. 101. Annandale-on-Hudson, N.Y.: Levy Economics Institute of Bard College. June.

———. 2013. "The Challenge of Unemployment." Conference on "The Eurozone Crisis, Greece, and the Experience of Austerity," organized by the Levy Economics Institute of Bard College, Athens, Greece, November 9.

Antonopoulos, R., S. Adam, K. Kim, T. Masterson, and D. B. Papadimitriou. 2014. *Responding to the Unemployment Challenge: A Job Guarantee Proposal for Greece*. Research Project Report, prepared for the Observatory of Economic and Social Developments, INE/GSEE. Annandale-on-Hudson, N.Y.: Levy Economics Institute of Bard College. April.

Antonopoulos, R., D. B. Papadimitriou, and T. Toay. 2011. *Direct Job Creation for Turbulent Times in Greece*. Research Project Report, prepared for the Observatory of Economic and Social Developments, INE/GSEE. Annandale-on-Hudson, N.Y.: Levy Economics Institute of Bard College. December.

Dedoussopoulos, A., V. Aranitou, F. Koutentakis, and M. Maropoulou. 2013. "Assessing the Impact of the Memoranda on Greek Labour Market and Labour Relations: Governance and Tripartism." Working Paper No. 58. Geneva: ILO.

Forstater, M. 1999. *Public Employment and Economic Flexibility*. Public Policy Brief No. 50. Annandale-on-Hudson, N.Y.: Levy Economics Institute of Bard College. February.

Ghayad, R., and W. Dickens. 2012. "What Can We Learn by Disaggregating the Unemployment-Vacancy Relationship?" Policy Brief 12-3. Federal Reserve Bank of Boston.

Heckman, J. J., and G. J. Borjas. 1980. "Does Unemployment Cause Future Unemployment? Definitions, Questions and Answers from a Continuous Time Model of Heterogeneity and State Dependence." *Economica* 47(187): 247–83.

Mitchell, W. F. 1998. "The Buffer Stock Employment Model and the NAIRU: The Path to Full Employment." *Journal of Economic Issues* 32(2): 547–55.

OAED (Manpower Employment Organization of Greece). 2012. "Implementation Progress of Programs (Employment Agency) & Plans to Open Submission." Press Release. Athens: OAED. August 27.

Papadimitriou, D. B. 1998. "(Full) Employment: Theory and Practice." Working Paper No. 258. Annandale-on-Hudson, N.Y.: Levy Economics Institute of Bard College. December.

———. 2009. "Promoting Economic Growth and Development through an Employment of Last Resort Policy." *Bulletin of Political Economy* 3(2): 151–69.

Papadimitriou, D. B., M. Nikiforos, and G. Zezza. 2014a. *Prospects and Policies for the Greek Economy*. Strategic Analysis. Annandale-on-Hudson, N.Y.: Levy Economics Institute of Bard College. February.

———. 2014b. *Will Tourism Save Greece?* Strategic Analysis. Annandale-on-Hudson, N.Y.: Levy Economics Institute of Bard College. August.

Pilkington, P., and W. Mosler. 2012. *Tax-backed Bonds—A National Solution to the European Debt Crisis*. Policy Note 2012/4. Annandale-on-Hudson, N.Y.: Levy Economics Institute of Bard College. April.

UNCTAD (United Nations Conference on Trade and Development). 2011. *Trade and Development Report*. New York: United Nations.

Valletta, R. 2013. "Long-Term Unemployment: What Do We Know?" *FRBSF Economic Letter*. 2013 –03 (February 4).

Wray, L. R. 1997. "Government as Employer of Last Resort: Full Employment without Inflation." Working Paper No. 213. Annandale-on-Hudson, N.Y.: Levy Economics Institute of Bard College. November.

Συγγραφείς

Η Rania Antonopoulos είναι Ανώτερη Ερευνήτρια στο Levy Economics Institute και διευθύντρια του προγράμματος Ισότητα των Φύλων και η Οικονομία. Η Sophia Adam είναι ερευνήτρια στο Ινστιτούτου Εργασίας της ΓΣΕΕ. Ο Kijong Kim είναι ερευνητής στο πρόγραμμα Ισότητας των Φύλων και η Οικονομία στο Levy Economics Institute και μέλος της ομάδας για την εφαρμογή του «Levy Institute Measure of Time and Income Poverty» στη μελέτη της φτώχειας στην Κορέα. Ο Thomas Masterson είναι διευθυντής του εφαρμοσμένου micro modeling και ερευνητής στα οικονομικά τη ευημερίας στο Levy Economics Institute. Ο Dimitri B. Papadimitriou είναι πρόεδρος του Levy Economics Institute.

Blithewood
PO Box 5000
Annadale-on-Hudson, NY 12504-5000